



ARGUMENT 1

Istoria psihopoliticii a început cu mai mulți ani în urmă, când, unii pacienți, prefăcându-se că glumesc, întrebau în șoaptă: „El ce boală are?”

Același lucru îl întrebau și prietenii în seri târzii, după ce scoteau telefoanele din priză și se mai uitau o dată pe vizor. „El, Ceaușescu, ce boală are?” Nu știam ce să le răspund, nu știam cum să le răspund și cum să-i fac să înțeleagă. Mai spuneau: „Faceți-i ceva!” Adică, voi, psihiatrii, salvați-ne și asumați-vi-l pe monstrul ăsta pe care nu-l mai putem suporta. Îmi dădeam atunci foarte bine seama de poziția grea pe care psihiatrul o are în societate, stârnind teama că va psihiatriza relația cu aproapele său, stârnind dorința celorlalți de a pătrunde și în cotloanele mai întunecate ale cunoșcărilor lor.

Știam deja, de la celebrul Henry Ey, că psihiatrul nu este nici polițist, nici arbitru, nici militant politic, ci pur și simplu un medic. Un medic care folosește cu mult mai bine decât alții puterea vindecătoare a cuvântului. Un doctor de vorbe și simboluri, cum îmi spunea un pacient-poet trecut prea repede în neființă.

Lui Ceaușescu, psihiatrul *Ion Vianu*, într-o analiză repetată adesea la Europa Liberă, i-a stabilit diagnosticul de finețe. Neșansa dictatorului a fost că nimeni, înainte de a-l trimite în fața plutonului de execuție, nu a cerut obișnuitul, în astfel de situații, examen psihiatric. În schimb, *vae victis*, i s-a controlat cu grijă tensiunea.

După revoluție, de data asta în mod deschis – e democrație, nu-i așa –, lumea a început să mă întrebe „ce se întâmplă oare cu ceilalți și cu noi toți”, fiecare vrând să-și confirme ideea că celălalt a cam luat-o razna. Câteva publicații mai îndrăznețe mi-au oferit chiar spațiu pentru a pune diagnostice unuia sau altuia dintre personajele pe care redactorii le considerau bolnave. Am refuzat, evident, sporindu-le confuzia și suspiciunile față de psihiatrie, adică „Voi sunteți ca ăia”.

I-am înțeles mai ales după ce, în februarie '90, am fost chemat la procuratura militară de un ofițer, maior sau locotenent-colonel, Gutuie, care m-a întrebat politicos dacă am fost sau nu terorist, la dâșii aflându-se o sesizare în acest sens. *Te-ro-rist!*

I-am înțeles după ce, în luna aprilie a aceluiași an, ca urmare a publicării unui articol despre manipulare (ce poate fi citit și în această carte), tatăl



șefului Frontului Salvării Naționale dintr-un sector bucureștean, oficianț sanitar în policlinica în care lucram, a venit și m-a luat de guler: „Îți bați joc de noi? Ce crezi, că nu ne-am recunoscut în articolul acela? Doctore, bagă-ți mințile-n cap!“ Vremuri tulburi.

I-am înțeles în octombrie '92 când, după alegeri, unul dintre șefii mei ne-a chemat și ne-a spus: „Dacă nu ne-ați lichidat la timp, acum o să faceți ce spunem noi sau o să vă lichidăm.“ Și apoi ne-a arătat o hârtie pe care cinci cifre adunate dădeau 53%. Și atunci am dorit să scriu cartea.

Mi-am dorit să scriu cartea și pentru că mi-am amintit cuvintele marelui medic Paracelsus, care spunea că acel care nu înțelege nimic nu are nicio valoare și nu poate să facă nimic. Eu însumi am văzut că mulți oameni, prea mulți oameni, nu pot înțelege nimic, pentru că le lipsește o minimă cunoaștere la care, dintr-un motiv sau altul, nu au avut acces. Așa cum în medicină nu vezi decât ceea ce știi că există, și în viața socială fenomenele inedite scapă percepției imediate, cu deosebirea că aici participarea sufletească este mult mai intensă, legând ochii rațiunii.

Indivizii umani sunt diferiți între ei și au ca numitor comun doar omul din om, cum spunea un teolog. Diversitatea în nesfârșita constelație a normalului poate îmbrăca și forme neașteptate, în care tușele cele mai îngroșate pot provoca surprinderea celorlalți.

Am scris această carte al cărei subiect nu este medicina, și cu atât mai puțin psihiatria, ci doar dezechilibrele sufletului omenesc, ruperile armoniei și exagerarea afectelor. Toate acestea fac mult mai rău celorlalți decât bolile cuprinse în Tratatate și îngrijite în sanatorii și în spitale.

„Prostia nu doare“ spune românul, și nici dizarmonia, adăugăm noi. Tipologia și caracterologia sunt domenii fascinante ale cunoașterii, iar cei care le-au abordat, fie că se numeau Teofrast sau La Bruyere, Lombroso, Freud sau Jung, au reușit descrieri a căror autenticitate este confirmată de „potrivirea“ cu o persoană sau alta peste spațiu și timp.

Ad votum înseamnă „după dorință“, iar la votare trebuie ca dorința să lase deschisă, pentru binele tuturor, și fereastra rațiunii.



ÎN LOC DE ARGUMENT 2*

— În 1996 ați publicat lucrarea *Psihopolitica*, în care ați prezentat câteva profile de personalitate politică nu tocmai plăcute pentru unii lideri politici. Este și acum singura de acest gen. Cum s-a născut această carte?

— Din frustrarea personală, din faptul că Revoluția, această mișcare de schimbare socială care a început în '89, a eșuat, din păcate.

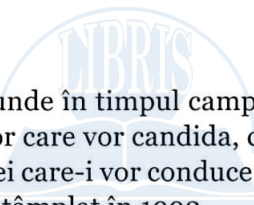
Am crezut în ea 7 ani, atâta cât ar fi avut nevoie copilul numit „democrație“ ca să ajungă la prima treaptă de maturitate. Nu s-a întâmplat. A fost și continuă să fie o bătălie oarbă între forțe sociale animate de mărunte interese personale, care perpetuează modelul nefericit al conducătorului comunist. Iată, au trecut 15 ani, ar trebui să ne aflăm pe o a doua treaptă a maturității și democrația este tot neîmplinită, este tot o caricatură, doar o schiță.

— Ați mai publicat în câteva cotidiane profile de personalitate politică ale unor lideri politici. Din ce motiv?

— Am arătat că oamenii care au anumite dizarmonii de personalitate sau sunt personalități accentuate într-un sens negativ, accentuate de beția, delirul sau complexul puterii, sunt în poziții de decizie. Am crezut că dacă publicul va înțelege acest lucru va fi mai prudent în alegerile pe care le face și va înțelege că măcar o parte dintre aceste persoane nu au ce căuta pe scena politică. Evident că nu este un demers ce ține de profesiunea mea, psihiatria, dar cred că orice caracterologie aparține psihiatriei sociale. Iar descrierea tipologiei sociale are efect benefic asupra publicului. Mi-am asumat chiar și riscul foarte mare de a ilustra cartea cu personaje publice, care se încadrau în tipologiile descrise.

— Ce efecte a produs cartea?

— Niciunul... Am făcut acest lucru în virtutea dreptului meu de cetățean de a spune adevărul despre ceea ce văd. Nu m-am atins de intimitatea acestor personaje, nu este obiectul discursului meu. M-am legat doar de ceea ce se vede pe scena publică, pentru că politicianul se expune, pe scenă, privirilor tuturor, inclusiv privirii specialiștilor. Spre deosebire de alți colegi, nu cred că lumea trebuie psihiatrizată, nu cred că trebuie găsit patologicul cu orice preț, oriunde, și nu cred că tot ceea ce se vede poate fi și tratat. Cartea se adresa electoratului, pentru că el trebuie să afle cât mai multe despre candidați. Dar trăim într-o



țară unde în timpul campaniilor electorale se interzice apariția în mass-media a celor care vor candida, ca și cum electoratul trebuie să știe cât mai puțin despre cei care-i vor conduce. Electoratul este îndemnat să voteze orbește, așa cum s-a întâmplat în 1992.

— Cum sunt viața și personalitățile politice în 2004?

— Nu s-a produs acea maturizare pe care, poate într-un mod utopic, am așteptat-o.

— Când spuneți „maturizare“ la ce vă referiți?

— La identitate și la asumare. Omul se maturizează atunci când este capabil să se identifice și să-și asume aceasta apartenență. Clasa politică din România nu s-a identificat cu o doctrină, cu un program căruia să-i fie fidelă. Cei mai mari bogătași sunt în partidele de sorginte socialistă. Acestea sunt pline de baroni, latifundiar, bancheri care nu au niciun fel de respect față de egalitatea șanselor. La dreapta, discursul este populist, stângist, se arată amenințător cu degetul spre avere, proprietate, și nu există identificare. La capitolul „asumare“ nimeni nu-și asumă nici deciziile, nici responsabilitățile, nici greșelile. Tot timpul discursul politic este în oglindă. *Ceialți* nu au făcut... *ceialți* ne-au lăsat o grea moștenire, în timpul *celorlalti* s-a întâmplat... Toți fug în așa-numita răspundere colectivă.

— Adică avem încă mentalitatea de oaste?

— Nu, din păcate mentalitatea noastră este una de mercenariat. Ne ducem la cel care ne plătește mai bine. Politicienii migrează de la un partid la altul. Este un parlamentar care a schimbat vreo trei partide, a trecut de la extrema dreaptă la extrema stângă. Iată un exemplu de identitate inexistentă. Aceste „insecte masificate“ nu pot căpăta identitate.

— Ca psihopatolog, cum explicați această stare de fapt?


— În România personalitatea politică, nu includ aici personalitatea privată, se identifică cu personalitatea de tip *borderline*. Politicienii români au o personalitate nestructurată, infantilă, prăbușită, cu foarte multe goluri. Aceste clișee le găsim reproduse atât la nivelul partidelor, al Parlamentului, al Guvernului, cât și la nivelul individual, al liderilor. Sigur, aici intervin și alte dimensiuni: inconștientul colectiv, prejudecățile și altele.

— Acest tip de personalitate manifestat în viața politică se regăsește și în viața personală?

— Cei care se manifestă în această direcție și în viața personală sunt împinși mai repede la margine. Dar există această dublă personalitate, care se manifestă diferit în viața personală și în cea politică.

— Sunt oamenii politici „bolnavi“ și acasă și în viața politică? Puteți da câteva exemple?

— Nu pot da nume, pentru că voi avea prea multe procese pe cap. Pot fi însă identificați. Căutați-i pe cei care au schimbat trei, patru neveste, care la vârsta senectuții sunt proaspeți însurăței, își distrug familiile, pe cei care aleargă



— Poziția dumneavoastră este...

— Poziția mea este a unui om care înțelege dinamica proceselor sociale și care crede că orice înțepenire sau stagnare nu are ca efect decât traumatizarea societății în ansamblul ei, creșterea agresivității colective și creșterea anomiei.

— Care este perspectiva politică?

— Tinerii sunt cei care au nevoie de sprijin. Cred că în toate partidele românești, cu excepția celor extremiste, există tineri care vor putea, prin personalitatea și realizările lor, să ducă la capăt construcția începută de Europa din care vom face, cu siguranță, și noi parte. Am întâlnit tineri deosebiți atât la PNL, cât și la PSD, PD, PRM. Din păcate, sunt extraordinar de presați pentru a deveni „yesmeni“, oameni care să execute ceea ce le dictează dinozaurii politici.

— Dar au modele la standarde europene, măcar din trecut?

— I-aș numi pe Mihail Kogălniceanu, I. C. Brătianu, Nicolae Titulescu. O personalitate aparte este regele Carol I. Aceștia sunt ceea ce am numi noi acum „personalități europene echilibrate“.

— Ce îi sfătuiți pe tinerii politicieni?

— Oricărui tânăr de 20-22 ani îi recomand să se implice în politică, pentru formarea propriei personalități. Pentru că nu putem să ne negăm această trăsătură fundamentală: suntem niște animale politice. Pe tinerii care sunt deja în politică îi sfătuiesc să meargă înainte după capul lor, după instinctul lor politic și după doctrina reală căreia i s-au alăturat, nu după modelele existente deja în partid. Trebuie cu orice preț să încerce să-și combată arivismul. Dacă în momentul când devin politicieni se transformă și în ariviști, bătălia este pierdută.

* (O INCURSIUNE IN PSIHOPATOLOGIA VIETII POLITICE – interviu de Gina Gheoca, publicat în PSIHLOGIA AZI nr. 4/2004)



COMPLEXUL PUTERII

Complexul puterii este forma cea mai elevată (și cea mai periculoasă prin agresivitatea pe care o degajează) pe care o îmbracă complexul de inferioritate descris magistral de Adler. Aceasta este încercarea de compensare a handicapului emoțional, fizic, intelectual sau chiar a handicapului de integrare socială de care individul suferă.

Un teolog contemporan afirma pertinent că nu există niciun alt lucru care să-l facă pe om să se simtă superior celorlalți ca puterea de a-i manipula pe alții ca pe niște soldați de plumb. Într-o semiologie a complexului puterii, manipularea celorlalți ar putea fi unul dintre primele semne care să conducă spre acest grav diagnostic psihosocial. Dezvăluit de psihanalisti printre multele suferințe ale zonei celei mai ascunse ale sufletului uman, complexul puterii este alcătuit din totalitatea reprezentărilor și aspirațiilor care tind să plaseze Eul propriu deasupra (dar și în afara) oricăror influențe care emană din exterior, subordonând realitatea obiectivă și subiectivă unei scheme funcționale prestabilite, alienând individul.

„Puterea alienează“ este doar formula sintetică în care distorsiunea condiției umane este exprimată.

Diagnosticul este aparent dificil de stabilit în primele faze de manifestare și nu pare să fie la îndemâna individului obișnuit. Ulterior bâlbâiții agramati-oratori, analfabeții-academicieni, zugravii-decoratori-pictori (și întotdeauna arhitecți ai unei lumi noi), tătucii-sanguinari sau mămicuțele castratoare capătă un diagnostic la îndemâna oricui: bolnavi de putere. Un diagnostic mai ales la îndemâna celor care au admis să cedeze presiunilor pe care suferințul de boala puterii le-a făcut asupra lor.

Sistemul operațional prin care complexul puterii se încearcă compensat cuprinde: autoritarismul, încăpățânarea, demonstrativitatea, pedanteria, extinzându-se de la cercul cel mai apropiat, ca o undă de șoc, către persoane tot mai îndepărtate relațional.

Operativitatea sa și mai ales agresivitatea sa îl fac pe individul bolnav să aibă o eficiență de neînchipuit (oare există cineva care să o poată uita pe cea românească?) asupra comunității.